

Ledare

Av Staffan von Arbin

Samarbete – på vems villkor?

Svensk undervattensarkeologi har från första början haft starka band till sportdykarrörelsen, vilket inte är särskilt förvånande – sportdykarna är de som rör sig i undervattenslandskapet och följaktligen också de som i de allra flesta fallen finner fornlämningarna under vattnet. Vikten av samarbete och en dialog mellan sportdykare och arkeologer är därför något som ofta brukar framhållas, inte minst inom vårt eget forum Marinarkeologiska sällskapet. Samarbetet mellan fackfolk och amatörer var också temat för det diskussions- och idéseminarium som MAS i november förra året arrangerade i Göteborg tillsammans med Sjöfartsmuseet och Bohusläns museum. Du kan läsa mer om seminariet på sidan 20 i detta nummer av *Marinarkeologisk tidskrift*.

Begreppet "samarbete" förutsätter emellertid ett ömsesidigt givande och tagande – det ligger så att säga i sakens natur. När det gäller tidigare så kallade samarbeten mellan fackarkeologer och sportdykare har det, menar jag, allt för ofta varit frågan om en envägskommunikation. Museerna har likt svampar sugit åt sig av sportdykarnas uppgifter, men mycket sällan har man gett något tillbaka. Ofta hör man klagomål från besvikna och frustrerade sportdykare som vänt sig till museerna för att berätta om sina observationer men i gengäld knappt ens fått ett "tack". Detta bemötande är lika svårförståeligt som beklagligt. För museernas och kulturmiljövårdens del är ju vinsten av ett samarbete given – nämligen en ökad kunskap om kulturarvet under vatten, och därmed i förlängningen också ökade möjligheter till skydd och bevarande av det samma.

Denna flathet gentemot sportdykarna är, tror jag, på sikt totalt förödande för kulturmiljövården. För att man som ideellt arbetande amatörarkeolog inte skall tröttna i sitt engagemang är det nödvändigt med respons och uppmuntran från den antikvariska världen. Av grundläggande betydelse är också att man tillåts känna delaktighet. Ett sätt att få uppleva detta kan vara att man ges möjlighet att delta aktivt i något projekt – stort eller litet – där arkeologer och sportdykare arbetar sida vid sida. Ett steg i denna riktning är det kulturövervakningsprojekt med namnet "Östersjöns välbevarade vrak – kulturarv för alla?" som Marinarkeologiska sällskapet drog igång under hösten. En mera ingående presentation av detta projekt kommer att ges på årets MAS-konferens i Stockholm.

Personligen är jag övertygad om att ett ökat, ömsesidigt utbyte mellan museifolk och sportdykare skulle leda till en rad positiva synergieffekter. Genom att sportdykare engageras ideellt i olika arkeologiska projekt kommer förståelsen för vår kulturminneslagstiftning successivt att öka inom sportdykarsamhället. Detta kommer i sin tur på sikt sannolikt att bidra till att den av sportdykning betingade skadegörelsen på skeppsvrak och andra fornlämningar under vatten – både den som utförs avsiktligt och den som sker till följd av okunskap – minskar. Härigenom kommer vi förhoppningsvis även i framtiden att ha ett kulturarv här i landet värt att värna om på botten av våra hav, sjöar och vattendrag.

Staffan von Arbin är sportdykare, arkeolog och vetenskaplig redaktör för Marinarkeologisk tidskrift

Har du åsikter om ledaren? Skriv ett inlägg! Adresser till redaktörerna hittar du här intill